

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

کوزه‌های مناسب: جنخل کاری در ناحیه رویشی، سیرکانی؛ فندق: جنخلی

۴۲

۱۴۰۲

فندق جنگلی

فندق جنگلی (*Corylus avellana* L.) یکی از درختان پهن برگ بومی جنگل‌های هیرکانی است که رشد سریعی داشته و برای احیای جنگل‌های مخروطه مناسب است. ویژگی‌های این گونه و رویشگاه‌های آن به شرح زیر است:

- درخت کوچک یا درختچه‌ای با ارتفاع ۴ تا ۶ متر و قطر تنه حداکثر ۱۵ سانتی متر است.

- به صورت گروه‌های کوچک تا متوسط انتشار دارد.

- نورپسند است و به عنوان گونه پیشاهنگ می‌تواند زمینه حضور سایر گونه‌های با ارزش جنگلی را در درازمدت فراهم کند.

- به عنوان درختچه پرستار در استقرار و حفاظت نهال‌های گونه‌های جنگلی نقش مهمی ایفا می‌کند.

- دامنه انتشار آن از ۱۰۰۰ تا ۱۶۵۰ متر از سطح دریا بوده و معمولاً همراه با سایر گونه‌های جنگلی دیده می‌شود.

- توان جست‌دهی زیادی داشته و گاهی تا بیش از ۱۰۰ جست تولید می‌کند.

- ویژگی تولید میوه آن اهمیت دارد و می‌تواند تأثیر مثبتی بر اقتصاد جنگل‌نشینان داشته باشد.

- در خاک‌های با اسیدیته ۶/۲ تا ۷/۲ که زه‌کشی مناسب داشته باشند، به خوبی رشد می‌کند.

زمان رسیدن و جمع‌آوری میوه/بذر: اوایل شهریور

نحوه جمع‌آوری: چیدن مستقیم میوه از درختچه‌های بالغ،

دارای تاج متقارن، شاداب و فاقد آثار آفات و بیماری‌ها

ماندگاری بذر: در شرایط عادی یک سال، در سردخانه در دمای ۲ تا ۴ درجه سانتیگراد تا ۲ سال

نگهداری و انبارداری: بذرها با رطوبت ۱۲ درصد (رطوبت معمولی بذر) در کیسه پارچه‌ای و در یخچال (دمای ۲ تا ۴ درجه سانتیگراد) نگهداری شوند.

تعداد بذر در هر کیلوگرم: ۴۰۰ تا ۷۵۰

درصد جوانه‌زنی: ۶۰ تا ۷۵ درصد

تیمار جوانه‌زنی: لایه‌گذاری در ماسه مرطوب، سایه در هوای

آزاد به مدت ۲ تا ۴ ماه

تولید نهال در نهالستان

- اوایل فروردین، پس از اتمام دوره چینه‌سرمایی، بذرها در گلدان‌های پلی‌اتیلنی (برای کاهش هزینه‌ها، جلوگیری از رشد علف هرز و سهولت در جابجایی) کاشته شوند تا جوانه‌زنی آنها شروع شود. باید توجه شود عمق کاشت بذرها بیشتر از دو تا سه برابر قطر آنها نباشد.

- خاک محتوی گلدان‌ها باید دارای بافت

سبک تا متوسط باشد، زیرا فندق خاک‌های سبک

(ماسه‌ای) و متوسط (لوم) را ترجیح می‌دهد. نسبت سیلت و خاک

رس ۲۰ درصد توصیه می‌شود.

- آبیاری گلدان‌ها باید در حدی باشد که فقط خاک مرطوب نگه داشته شود و خشک نشود، زیرا آبیاری زیاد منجر به پوسیدگی ریشه خواهد شد.
- سن انتقال نهال به عرصه کاشت: یک‌ساله (در نهالستان‌های کوهستانی حداکثر دوساله)

کاشت نهال در عرصه

- زمان کاشت نهال‌ها در عرصه اسفند (پیش از آغاز رشد بهاره) انجام می‌شود.
- بهتر است حداقل یک ماه پیش از کاشت نهال‌ها، چاله‌هایی به ابعاد دهانه و عمق ۶۰ سانتی‌متر حفر شوند تا ضمن هوادیدگی خاک گودال، با ذخیره نزولات در گودال، تنش خشکی وارد شده به نهال در اثر عدم بارندگی به‌موقع کاهش یابد.

- پیش از قرار دادن نهال درون گودال، توصیه می‌شود کف گودال به ضخامت ۱۰ سانتی‌متر از لاشبرگ پوسیده، هوموس و خاک سطحی پر شود.

- پس از قرار دادن نهال در درون گودال، اطراف آن با خاک حاصل‌خیز سطحی پر شده و برای جلوگیری از هوادیدگی ریشه، خاک اطراف نهال‌ها با فشار پا متراکم شود.

- نهال‌کاری روی خطوط تراز یک روش بسیار مناسب برای اراضی تپه‌ماهوری بوده که مستلزم مخارج زیاد تسطیح زمین نیز نیست؛ ضمن آنکه باعث جابجا شدن خاک حاصل‌خیز سطح زمین نیز نمی‌شود.

- با توجه به اینکه فندق پاجوش‌های فراوان تولید می‌کند، فاصله کاشت نهال‌ها را می‌توان 4×4 و یا 4×5 متر در نظر گرفت. - ایجاد تشتک به شعاع حداقل نیم متر و به عمق ۵ سانتی‌متر در اطراف نهال برای ذخیره نزولات آسمانی توصیه می‌شود.

- برای جلوگیری از یخ‌زدگی نهال‌ها، افزایش مواد آلی خاک، استفاده از برگ‌های پوسیده و کود دامی (به‌عنوان مالچ) در اطراف طوقه نهال کاشته شده توصیه می‌شود.

کاشت مستقیم بذر

از آنجاکه فندق جزء درختان درشت‌بذر محسوب می‌شود، امکان کاشت بذر آن به‌طور مستقیم وجود دارد. برای این کار باید بذرها پس از اعمال تیمار چینه‌سرمایی، در چاله‌هایی با عمق ۴ تا ۵ سانتی‌متر (برای جلوگیری از تغذیه جوندگان) کاشته شوند. شایان ذکر است برای دستیابی به بذرکاری موفق، در نظر گرفتن مبدأ بذر و استفاده از پرستار (ایجاد خرداقلیم مساعد) در عرصه ضروری است.

عنوان: گونه‌های مناسب جنگل‌کاری در ناحیه رویشی هیرکانی؛ فندق جنگلی
ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال
نویسنده: یونس رستمی‌کیا
همکاران: مهدی پورهایمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور و فیروزه حاتمی
نظارت بر تنظیم چاپ و نشر: ویدا همتی، فتح‌اله بهرامی
طراحی و صفحه‌آرایی: سبا سادات کرمانی پورباقایی
ناشر: نشر آموزش کشاورزی - دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی
شمارگان: محدود
نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۳
مسئولیت درستی مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۵۴۱۳ به تاریخ ۱۴۰۳/۰۲/۲۷ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱